

## Türkçe bilim yapılabilir mi?

Bu başlık, "Türkçe haricindeki bir dille bilim yapılabilir mi?" sorusuyla eşdeğer bir anlam içeriyor mu? İçinizden bazılarının "Ben de 'keşke bilim dili Türkçe olsa' diyenlerdenim. Ama bu hedef uzak. Bizim neslin yapabileceği şey eğitimi Türkçeleştirip terimlerin çevirisini yapmak. Ancak bu yeni eğitim şekliyle yetişen nesiller Türkçe'yi bilim dili haline getirebilir" dediğini duyar gibiyim.

Bilim dili olmasını bırakın, her geçen gün iletişim dili özelliğini de yitiren Türkçe'nin mevcut durumu, sanırım hepimizin canını sıkıyordur. Arkadaşınızın elmek adresine bir mesaj yollayacaksınız. Fakat o da ne! Türkçe karakter kullanmanızdan dolayı bazı karakterler okunmuyor değil mi! Yani her mesajımızda bazı harflerin şifreli çıkacağı korkusuyla yazınızda bu harfleri kullanmaktan kaçınıyorsunuz!

Mevcut anlayış İngilizce'yi üniversitelerin resmi dili haline getirmeyi dayatacaksa, sonraki nesillerin ne durumda olacağını kestirmek güç olmasa gerek. Bugün Avrupa ülkelerinin büyük çoğunluğu üniversitelerinde anadillerinde eğitim verirken, bizim neden anadilimizden bu kadar kaçındığımızı anlamakta zorlanabiliriz. Ama çözümü başkalarından bekleme-yelim, bizzat çözüm olalım...

*Milliyet* gazetesi yazarlarından İbrahim Dizman; "Ey Türkçe, geldinse üç kere vur!" başlıklı yazısında şu ifadeler yer vermiş: "Türkiye'de ilk ve ortaöğretim, gençleri anadillerinden nefret ettiriyor. Bugün birçoğu dille-riyle ilgilenmiyor; kendi jargonlarıyla yetiniyor. İlk ve ortaöğretimin en büyük başarılarından biri de herhalde öğrencileri anadillerinden nefret ettirmek olmuştur. Öznelerin, tümeleçlerin, zarfların, zamirlerin arasında soğuk terler dökmeyen kaç kişi vardır sınavlarda?"

Pek çoğumuz gibi, ben de 5. sınıftan sonra İngilizce eğitim veren okullarda okudum. Anadilim ve ülkemizin resmi dili de Türkçe olduğu halde, küçük yaştan itibaren bazı dersler bana İngilizce anlatıldı (ya da anlatılmaya çalışıldı). Hiç unutmam orta birinci sınıftayken fen bilgisi öğretmenimiz dersi İngilizce işliyor ve yazılıda da İngilizce sorular soruyordu. Genç oluşum nedeniyle buna karşı çıkışım olamadı pek, ancak şimdi bunun ne kadar yanlış olduğunu görüyorum. Resmi kuralları gözardı edip, dersleri Türkçe anlatan öğretmenlerime teşekkür ediyorum.

Şu şüphe götürmez bir gerçek ki, ne kadar iyi biçimde İngilizce öğrenmiş olursa olsun bir öğretmen öğrencilerine en fazla kendi anadiliyle ders anlattığında yararlı olabilir ve aynı şekilde anadille verilen dersi anlamak bir başka dille verileden kat be kat daha kolaydır. İngilizce eğitim veriyoruz diye öğrencilere koca bir yılı hazırlık sınıflarında geçitip onları asıl öğrenmeleri gereken konulardan uzaklaştırıp soğutmak ise çok büyük zaman ve emek israfıdır, yanlıştır. Kişinin mesleğini iyi öğrenmesinin yolu anadilde eğitim alması, uluslararası çalışmaları o alanda takip edebilecek düzeyde İngilizce bilmesinin yolu ise, başından beri iyi bir İngilizce dil eğitimi ve uzmanlaşacağı alanla ilgili nitelikli bir teknik dil eğitimi almasıdır. Yani belki de uzmanlaşmayacağı fizik, kimya gibi dallar daha ortaokul ya da lisedeyken kişinin önüne İngilizce olarak konup bu dallardan büsbütün uzaklaşması sağlanmamalıdır. Dile ve çalıştığı bilim dalına hâkim bir insan, iyi de bir yabancı dil eğitimi almışsa, gerekli terimleri kolayca öğrenebilir. Özetle, başarı için ne gerekiyor: a) İyi bir eğitim, b) İngilizce bilgisi...

Türkçe öğrenim gören öğrenci başarısızsa, bunun sorumlusu Türkçe midir? Sorumlu yetersiz eğitimidir. Yetersizlik de dilden değil, okuldan geliyor. Bu yetersizliğin içinde İngilizce eğitim yetersizliği de olabilir, ama faturayı Türkçe'ye kesemeyiz. Eğitimi İngilizce'ye çevirmek bu sorununun yalnızca ufak bir bölümünü, çok daha kötü sonuçlara yol açmak pahasına çözmek olur. Hoca konuyu bilmiyorsa, ha İngilizce anlatmış, ha Türkçe... Elde edilen tek şey kendi dilinden kopmuş bir nesil ve eriyen bir dil.

Yeni nesillerin kendi dillerinden böyle uzak yetişmesine göz yumamayız. Anadilleri Türkçe olsun, kafaları Türkçe ile çalışsın. Türkçe 300 kelimelik Afrika kabile dili olsa, hadi neyse diyeceğim; ama tam tersi, şu terim eksikliği olmasa, Türkçe'nin kıyaslanmaz bir anlatım gücü var. Türkçe zengin kelime türetebilme yeteneğiyle ve türetilen kelimelerin anlamlarının kolay anlaşılabilirliği ile halktan kopuk olmayan bir bilim dili haline gelme olanağına sahiptir. Yeter ki uzman olduğumuz alanlardaki terimleri Türkçe'ye kazandırma yolunda gayretli olalım ve İngilizce'de ki terimleri sadece yazılışlarını değiştirerek (bazen onu da yapmadan) aynen alma huyundan vazgeçelim. Hepimizin bildiğinden emin olduğum bir şeyi hatırlatayım: Atatürk, Türkçe bir geometri kitabı yazıp üçgen, dörtgen, açı, kenarortay gibi terimleri Türkçe'ye kazandırmıştır. Biz neden bu kararlılığı yürütmüyoruz?

Eğer Türkçe'yi gerçekten yaşatmak istiyorsak, onu kullanmalıyız ve bu mirası bizden sonraki nesle güvenle emanet etmeliyiz. Bir örnek vermek istiyorum: CONCORDE uçaklarını hepimiz biliriz. Bu İngiliz - Fransız ortak yapımı uçakların yapım projesi, tek bir "E" harfi yüzünden uzun bir süre askıda kalmış. Projenin adı İngilizce mi, Fransızca mı olacak, mesele bu: CONCORDE ya da CONCORD... Sonunda Fransızlar, İngilizler'e çok yüklü bir miktar para vererek sorunu halletmişler.

Biz de dilimize sahip çıkmalıyız. Yabancı dilleri öğrenmeliyiz ama, kendi dilimizin tanıtımını da yapmalıyız. En

### Bilim ve Gelecek 45 sayısı, ciltleri ve ilk kitaplarıyla TÜYAP Kitap Fuarı'nda!

4. Salon, 209 / A no'lu Bilim ve Gelecek standına ve 2. Salon 509 no'lu ortak standı, okurlarımızı bekliyoruz.

azından anadilimizin Türkçe olduğunu unutmamalıyız.

Artık liseyi bitiren öğrencilerin gözünde girilecek üniversitenin İngilizce eğitim yapması, bir avantaj olarak algılanıyor. Bu düpedüz özentisi ve "kapağı yurtdışına bir atsam" benzeri anlayışlardan kaynaklanıyor. Yani nitelikli öğrencilerin büyük kısmının talebi, bu okullarda okumak yönünde. Haliyle ÖSS ile ölçülebildiği kadarıyla, iyi öğrenciyi bu okullar kapıyor. Başarılarının bir kaynağı da budur. Ancak benim kanım şudur ki, parlak öğrencileri bu şekilde bir araya topladıktan sonra İngilizce eğitim vererek onları köreltiyor, yaratıcılıktan ezberciliğe itiyor ve böylece ülkemizin de geleceğini karartıyoruz.

Konfüçyüs'e sormuşlar: "Bir ülkeyi yönetmeye çağırılsaydınız, yapacağınız ilk iş ne olurdu?" Büyük filozof, şöyle cevap vermiş: "Hiç kuşkusuz, dili gözden geçirmekle işe başladım. Şöyle ki: Dil kusurlu olursa, sözcükler düşünceyi iyi anlatamaz. Düşünce iyi anlatılmazsa, yapılması gereken şeyler doğru yapılamaz. Ödevler gereği gibi yapılmazsa, töre ve kültür bozulur. Töre ve kültür bozulursa, adalet yanlış yola sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk, ne yapacağını, işin nereye varacağını bilmez. İşte bunun içindir ki dil, çok önemlidir!" (5)

Bu konuda hiçbir zaman son sözü söyleyemeyeceğiz. Türkçe'nin bilim dili olması, Türkçe öğretiminin günümüzün gereksinimlerine uygun anlama ve anlatma becerileri gelişmiş düşünen, sorunlarını iletişim becerilerini kullanarak çözebilen bireyler yetiştirilebilmesine yapacağı katkılarla, daha kolay mümkün olacaktır.

Aşağıdaki eşitsizliğin doğruluğunda hemfikir olsak gerek...

Türkçe + Bilim > İngilizce + Bilim

**İhsan Yücel**

#### KAYNAKLAR

- 1) [http://www.adaminsitesi.com/ataturk\\_dil\\_kultur.htm](http://www.adaminsitesi.com/ataturk_dil_kultur.htm)
- 2) <http://www.milliyet.com.tr/2004/03/24/sanat/san01.html>
- 3) <http://www.bilimfeneri.gen.tr/phpBB2/viewtopic.php?t=2643>
- 4) <http://www.bilimfeneri.gen.tr/phpBB2/viewtopic.php?t=1616&postdays=0&postorder=asc&start=0>
- 5) <http://www.fikrabul.com/fikrabul/oku/11063/a/3/a/>

## HULKİ KOLAK

29 Ekim 1942 - 16 Ekim 2007

"Bir güzel kadeh tutuşun vardı eskiden  
Dirseğin iskemleye dayalı  
- Bir vakitler gökyüzüne dayalı, derdim ben"



Sevgili Hulki,

Hani Kasım ayını bekliyorduk, terasında kofana yapacaktın, mangalda. Seçimleri ve sonuçlarını tartışacaktık. Sonra yürüyüşe çıkacaktık Büyükdere'de...

Eski günlerdeki gibi... Orman'da okurken, ne zaman aç kalsak "kapına" gelirdik ya... Ne zaman başımız sıkışsa, senin fabrikadan dönüşünü beklerdik dört gözle. Vardiyealarını bilirdik ezbere...

Şimdi bizleri böyle bırakıp nereye?

**Ormanca arkadaşların adına**

**Y. Savaş Emek, Mustafa Dural, Şule Bıçakçıoğlu**

## SERGI: 12.000 Yıl Önce Uygarlığın Anadolu'dan Avrupa'ya Yolculuğunun Başlangıcı

**Tarih:** 26 Eylül-9 Aralık 2007

**Saat:** Haftaici 10:00-19:00,  
Cumartesi 10:00-18:00,  
Pazar 13:00 - 18:00

**Adres:** Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi, İstiklal C., No: 161, Beyoğlu

**Telefon:** 0212.252 47 00

"Uygarlığın Anadolu'dan Avrupa'ya Yolculuğunun Başlangıcı: Neolitik Dönem" sergisi, 26 Eylül tarihinde, Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi'nde açıldı.

Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi, daha önce Troya, Hititler, Urartu ve Çatalhöyük sergileriyle, MÖ 9000 - 7000 yıllarının yaşamını sergilemişti. "Uygarlığın Anadolu'dan Avrupa'ya Yolculuğunun Başlangıcı" Neolitik Dönem sergisi ise, ziyaretçilerini daha eski zamanlara götürüyor: 12.000 yıl önce yerleşik yaşama geçiş, tarımsal yaşamın başlangıcı, mimaride devrim, inanç sistemi, günlük yaşamı yönlendiren soyut-somut kavramlar.

Sergide özellikle Neolitik Dönem'in başlangıcı ve erken dönemleriyle ilgili buluntular sergileniyor. Şanlıurfa ve

Diyarbakır Müzeleri'nden getirilen buluntular genel olarak, Çayönü, Halan Çemi, Körtiktepe, Cafer Höyük, Nevali Çori, Göbeklitepe, Gürcütepe, Mezraa Teleilat ve Akarçaytepe kazılarında ortaya çıkarılmış.

Almanya'da Karlsruhe, Badisches Landesmuseum'da, 19 Ocak 2007'de, Türkiye ve Almanya Cumhurbaşkanları'nın himayesinde ziyarete açılan "İnsanlığın En Eski Anıtları, 12.000 Yıl Önce Anadolu" sergisinin bir tekrarı. Landesmuseum'da açılan sergi için özel olarak yapılan ve sergilenmek üzere Şanlıurfa Müzesi'ne armağan edilen Neolitik Dönem yerleşme maketleri de bu sergide görülebilir.

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan'ın danışmanlığında hazırlanan sergiye, Prof. Dr. Harald Hauptmann, Prof. Dr. Ufuk Esin, Prof. Dr. Vecihi Özkaya, Prof. Dr. Nur Balkan Atlı, Prof. Dr. Klaus Schmidt, Doç. Dr. Mihriban Özbaşaran, Çiğdem Köksal Schmidt, Doç. Dr. Aslı Erim Özdoğan ve Prof. Michael Rosenberg ve Prof. Olivier Aurenche de destek verdi.